بۆ خەڵکی کوردستان، بەشداری ریفراندۆمیان نەکرد؟

عبدالله مەحمود
abdulla.mahmud@gmail.com

2005/10/15 ڕۆژی دەنگدانی!! خەڵکی عیراق بوو بۆ دەستوری هەمیشەیی، هەرچی ئەحزاب و لایەنی سیاسی بەشدار لە حکومەتەکی تاڵەبانی جەعفەریدا هەیە، مەسەلەی دەنگدانی خەڵکی عێراقیان بە هەنگاویکی گەورە مەزەندە دەکردو بانگەوازی خەڵکی عیراقیان دەکرد، کەلەو دەنگدانەدا بەشدار بکەن. بەدیاریکراوی تائەو جێگایەی بەکوردستان دەگەرێتەوە، هەردوو حزبی دەسەلاتدار " یەکێتی وپارتی" هەموو هەوڵێکی خۆیان خستەگەر تا خەڵکی کوردستان ڕاپێچی بەردەم سندوقەکانی دەنگدان بکەن، ئەوەندەی بۆیانکرا لەباسی گرنگی ئەو دەستورە!!بۆ کورد، کردیان. هاوکات ڕێژنەیەك لەوادەو بەڵێنیان خستە بەردەمی خەڵك، کەچی خەڵکێکی کەم نەبێت بەشداری ئەم ریفراندۆمەیان نەکرد.

بۆ خەڵك بەشداری ئەم هەڵبژاردنەی نەکرد؟ بەر لەهەموو کەس بەشداری نەکردنی خەڵك لەوریفراندۆمەدا، هەردوو حزبی دەسەلاتداری کوردستانی توشی شۆککرد، شۆکێك کە هەرگیز لە حساباتی خۆیاندا جێگای بۆنەکرابۆوە، ئەوان بەپێ مەنتیقی خۆیان وایان دانابوو ئەگەر خەڵکی کوردستان ناڕازیش بن لە یەکێتی وپارتی، ئەوا بەخاتری مەوقعیەتی کوردستان، بەخاتری نیشاندانی سەنگی کورد لەبەرامبەر بەعەرەبی سونەو شیعەی عێراقدا، بەشداری دەنگدان ئەکەن و سەرکەوتنێکی تر بۆیەکێتی وپارتی بەدەست دەهێنن، ئەمە وادەرنەچوو. هۆکارەکانی ئەمە زۆرن، لێرەدا بەپێویستی دەزانم باسی سەرەکیترین ئەو هۆکارە بکەم کە بۆ خەڵکی کوردستان بەشداریی ئەو دەنگدانەیان نەکرد.

گاڵتەجاریەکان هاوارئەکەن، لە 3-4 ساڵی رابردودا، فریوکاری و گاڵتەجاری، وادەوبەڵێن، ئەوسەرەکەی دیار نەبووە. ببینن "ئەمریکا عێراق ڕزگاردەکات و دیموکراسی بۆ عێراق دەهێنێت"، "حکومەتی کاتی و یاسای کاتی بۆ قۆناغی گواستنەوە کۆتایی بەنائەمنیو برسیتیو بێکاری و شەپۆلی کارە تیرۆرستیەکان دەهێنێت" "پەرلەمانی هەڵبژێردراو پێکهێنانی حکومەت و هەڵبژاردنی سەرۆك کۆمار، بەلاکانی سەر کۆمەڵگای عێراق سوك دەکاتو مێژویەکی تازەی خۆشبەختی دەست پێدەکات"،... لەناو هەموو ئەو فریوکاریانەدا ئەحزابی قەومی کورد" یەکێتی وپارتی" هەمیشە لەدڵی ئەم بەڵێنو درۆیە زۆرئاشکرایانەدا، درۆی گەورەتریان وەرپێدەخستو هەمیشە ئەوەیان دەدا بەگوێ ی خەڵکی کوردستاندا کە ئەمە فرسەتێکی مێژویەو لەهەموو ئەو رێکەوتنامەو ئاڵوگۆرانەدا کورد براوەیە.

خەڵکی کوردستان لەوماوەیەدا نەلەرێگای خوێندنەوەی کتێبەکانو راپۆرتەکانەوە، بەڵکە لەڕێگای واقعیەتی هەموو رۆژەوە ئەم درۆو وادە بۆشانەی لە هەمیشە زیاتر بۆدەرکەوت، نەك بەنەمانی بەعس دیموکراسی نەهات، بەڵکە بەعسیزم لەبەرگی قەومی و ئیسلامیدا خەریکە دەبێتە دێوەزمەیەك کە بەعس و تالیبیان، ئەگەر بەسەنگێکەوە بێنە سەر ساحەکە دەبێ لەئەزمونی ئەم درندانەی ئێستای عیراق، کادران و ئەندامانیان پەروەردەبکەن. هەرواهۆیای یاسای کاتی بۆ قۆناغی گواستنەوە پێکهێنانی حکومەتی 9 سەرۆکی!! و هەڵبژادنی پەرلەمان لەناوجەنگی هەموو رۆژەو ناوراگەیاندنی باری نایاسای حکومەتەکەی

عەلاوی کۆنە بەعسی، هەڵبژاردنی سەرۆك کۆماری خۆماڵی کرنۆش بەر بۆ ئیسلامی سیاسی، بایی تاڵە دەزویەك خێری بۆ خەڵکی عێراق بەگشتی و بۆ خەڵکی کوردستان بەتایبەتی نەك تیا نەبوو،بەڵکە هەموو عێراقی بەکودستانیشەوە خستە بەردەم هەرەشەی دێوەزمەیەکی دێوەزمەیەکی نویَ ی مێژوویەوە، دێوەزمەی تیرۆو نائەمنی، دیوەزمەی سەندنەوەی ئەومافانەش کە لە مێژویەکی درێژدا داسەپێنرابون و ببون بە سونەت و فەرهەنگی خەڵك، ئەمانە هۆکاری هەرەسەرەکی بێداربونەوەی خۆبەخۆیی خەڵکی کوردستان بوو لە بەرامبەر سیناریوی ڕیفراندۆمدا.

وادەو بەڵێنەکانی سەرانی ئەحزابی کورد، هەڵخراندنی ئیحساساتی خەڵکی ڕۆڵە کوژراو ئەنفالکراو، وادەو بەڵێن بە نەدارەکان و لاوان و......تاد، هێندە تاقی کرابونەوە و نەبوون بەهیچ. بۆیە خەڵك هەردەبوو لەبەرامبەردا "نا"یەکی گەورە بدات بە سەرجەم سیناریۆکەو ریفراندۆمیش وەکو ئەڵقەیەکی ئەم سیناریۆیە.

مەسەلەیەکی تر ئەوەیە وادەو بەڵێن بۆ نەهێشتنی گەندەڵی، وادەو بەڵێن بۆ باشکردنی گوزەرانی خەڵك و دەستەبەرکردنی ئازادی سیاسی و مافە فەردی مەدەنیەکان" تەنها لەکاتی هەڵبژاردن و دەنگدان بە هدنەی لەسەرەوەی یەکێتی وپارتی" بۆ خەڵکی کوردستان بە جیا لەوەی درۆیەك بوو، ئەگەر لەدرۆشەوە ببوایە بە واقعیەت، دیسان بۆ خەڵکی کوردستان بەمانای دیاریکردنی ئایندەی سیاسی کودستان نەدەبوو، خەڵکی کوردستان ئەو راستیەیان بۆ چەسپا کە ئەگەر بریاربێت تەسەل و خۆشگوزەران بن، لە ئازادی و مافە فەردی ومەدەنیەکان بەهرەمەند بن، بەبیَ ئایندەیەکی سیاسی رۆشن ئەمانە تەنها فریوکاریەکن، ئاخر چۆن دەکرێت، کوردستانێکی 15 ساڵە بەکردە جیا بە عێراقی ئیسلامی و عەرەبی بلکێنێتەوەو بڵێیت جا لەچوارچێوەی ئەم عێراقەدا وەرن خۆشی و بەختەوەری و ئازادی بەرن، خەڵکی کوردستان بەسیاسەت و کارنامەی لایەنە سیاسیەکانی بەشدار لە سیناریۆکانی عێراقدا، بە پەیام و یاسای کاتیان بۆ قۆناغی گواستنەوە، بە دەستوری قەومی ودینی" کەدوای ریفراندۆمیش"!! دەسکاری دەکرێت و قەومی گەرای و دینیە کاڵەکەی تۆختردەکرێت!!، تادەگات بە ژێر پێنانی حەقی ئیرادەیان بۆ بریاردان لەسەر چارەنوسی سبەینی خۆیان، ئاشنابوون. بۆیە "نا" ووتن دەسکەوتێکی گەورە بوو، ئەم دەسکەوتەیان بەدی هێنا.

سیناریۆکان بەردەوامن، بەڵام هیچ کام لەم سیناریۆیانە هی خەڵك نین و بەرژەوەندی خەڵکی عێراق و کوردستانی تیا نابێت، هەر لەئێستاوە سیناریۆی هەڵبژادنێکی تر بۆ پەرلەمانی دوای دەستوری ڕیفراندۆمە شکست خواردوەکەی بەڕێوەیە کە بڕیارە 2005/12/15ی ئەمساڵ وەڕێبخرێت، خەڵکی عێراق بەگشتی و کوردستان بەتایبەتی دەبیَ لە ئێستاوە وەکو بەرەی" نا" بۆ ئەم گاڵتەجاریەش کە دەیانەویَ لە رێگایەوە کۆمەڵێك ملۆزم بە وینەی نوینەر بەسەریاندا فەرزبکەن، ئامادەبن.

ئەگەر لە ئێستاوە ئەحزابی ودەستەوتاقمی جۆراوجۆری قەومی و دینی وتایفی کرێگرتەی ئەمریکا، بە هاوئاهەنگی لەگەڵ ئەمریکادا خەریکی خۆئامادەکردنن بۆ سازدانی ئەم سیناریۆیە، ئەوا دەبێت خەڵکیش لەئێستاوە ئامادەی پوچەڵکردنەوەی ئەم پلانە تازەیەش بن، دەبیَ بەنەخشەیەکی وردو هاوئاهەنگەوە "نا" بدەن لە سیناریۆکەو سیاسەتی گێرانەوەی کوردستان بۆ باوەشی عروبی و ئیسلامی.

لەو نێوەدا ئەركی ئەو ریكخراوانەیە كە بەدژی گەندەڵی ئیداری و فەسادو دزیدا لە شارەكانی كوردستان پێكهاتون هاوكات لەگەڵ ڕابەرانی جەماوەری و سیاسی، هەموو ئینسانیكی روناكبیرو پێشكەوتنخواز لەكارگەو ناوەندەكانی بەرهەمهێنان، لەناوەندە خدەمی‌وگەرەكەكان، خەڵك لەدەوری توڕهەڵدانی سیناریۆی هەڵبژاردنی پەرلەمان، ڕێك بخەن و لە جێگایدا خواستی بەرپاكردنی ڕیفراندۆمێكی ئازاد، بۆ سەربەخۆی كوردستان بەرزبكەنەوە،و ئەمە لەڕێگای بەرپاكردنی خۆپیشاندانی گەورەوشكۆداری جەماوەری یەوە، بكەنە ئەمری واقع و دایبسەپێنە سەر ناوەندو مەرجەعە نێودەوڵەتیەكان، لە خەباتێكی ئاوادا كە زامنی دەسكەوتێكی گەورەیە بۆ خەڵكی كوردستان و بەرگرتنیشە بە هەڕەشەیەكی گەورە بۆسەر چارەنوسی سیاسی كودستان، بەرەی متەمەدینی دنیا لەگەڵیانە، دەبێ بۆ ئەو نەبەردە ئامادەبین.

2004-10-28